

ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ЖОРИЙ ЭТИШ

Тилавов Шерали Қудратиллоевич

ТДИУ магистранти

akasherali@mail.ru

Холияров Фарҳод Тошмурадович

ТДИУ, “Рақамли иқтисодиёт ва ахборот технологиялари” кафедраси ассистенти

Аннотация

Янги Ўзбекистонни бунёд этишидаги асосий вазифалардан бири замон билан ҳамнафас қадам ташлаш, глобал трендларни маҳаллий шароитга муваффақиятли жорий этиш билан белгиланади. Бу жиҳатдан юртимизда ахборот технологиялари, ИТ соҳасини ривожлантириш, уларни давлат ва жамият ҳаётининг турли соҳаларига кенг ва чуқур олиб кириш долзарб аҳамиятга эгадир.

Калитли сўзлар

рақамли технологиялар, рақамли иқтисодиёт, электрон университет, электрон таълим, HEMIS.

Кириш

Мамлакатимизда давлат раҳбарининг бевосита ташаббуси ва жиддий эътибори туфайли бу соҳада ҳам қатор ислохотлар ўтказилмоқда. Хусусан, Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг 29 июль куни Юқори Чирчиқ туманидаги “Astrum” ИТ академиясида ахборот технологиялари соҳаси мутахассислари ва ёшлар билан учрашувида таъкидлаганидек, дунёда ахборот технологиялари шиддат билан ривожланмоқда [1]. Жаҳонда унинг ўсиш суръатлари йилига 10 фоизни ташкил этиб, бу йил жами 4 триллион 300 миллиард долларга етиши кутилмоқда. Ушбу бозорда мустақкам ўрин эгаллаш учун мамлакатимизда катта ишлар бошланган. Сўнгги беш йилда соҳага 2 миллиард доллар, шу жумладан 700 миллион доллар тўғридан-тўғри инвестициялар йўналтирилган.

Адабиётлар таҳлили ва методлар

“Келгуси беш йилда мамлакатимизда ахборот технологиялари хизматлари экспортини 1 миллиард долларга етказишни режа қилганмиз. Агар ёшларни бу касбга ўқитишни тўғри йўлга қўйсак, уларни сифатли инфратузилма, компьютер ва кафолатли буюртма билан таъминласак, бу маррага бемалол эришамиз”, – деди Шавкат Мирзиёев. Давлатимиз раҳбари бунинг учун ҳал этиш лозим бўлган масалалар қаторида барча соҳаларда рақамлаштиришни биринчи навбатдаги вазифалар қаторига олиб чиқиш кераклигини таъкидлади. Айниқса, юртбошимизнинг олий таълим муассаларини рақамлаштиришни биринчи навбатдаги вазифалар қаторига олиб чиқиш ҳақидаги фикрлари бизни айни соҳада янада кўпроқ ишлашга, янги ғояларни илгари суришга ундайди.

Натижалар

Ўзбекистонда “Рақамли иқтисодиёт” миллий тараққиётимизнинг асосий драйвери сифатида белгилаб олингани ҳеч кимга сир эмас, бу борада, барча соҳа ва ҳудудларда “Рақамли Ўзбекистон – 2030” стратегиясини амалга оширишга киришилганини алоҳида қайд этиш лозим [2].

Қандай соҳа бўлишидан қатъий назар унинг истиқболи ва ривожланишини замонавий технологияларсиз тасаввур этиш жуда мушкул. Ёшларнинг илмий ва ижодий салоҳиятини ошириши, уларнинг ўз интеллектуал билимини намоён қилиши, аналитик фикрлаши,

иктидори, ва ижтимоий мослашуви учун зарур шароитлар яратиш бўйича салмоқли ишлар амалга оширилмоқда. Таъкидлаш керак, дунё мамлакатлари тажрибасида илмий тадқиқотлар, IT технологиялар, стартап ғоялар, компьютер саводхонлигига жуда катта эътибор берилди. Биз ҳам илм-фан ютуқлари ва янги технологиялар орқали иқтисодий ўсишга эришамиз.

Жумладан, Тошкент давлат иқтисодий университетиди ўқув жараёни нозорат қилишнинг электрон шаклига ўтиш бўйича комплекс ишлар амалга оширилмоқда. Мамлакатимизда биринчилардан бўлиб электрон таълим тизимини амалда қўллаган ОТМлардан бири айнан Тошкент давлат иқтисодий университети саналади [3,4,5]. Кейинги йилларда эса бундай ишлаш тизими анча ривожланди ва қулай платформага айланди. Эндиликда НЕМИС (Higher Education Management Information Systems) тизими республикамиздаги барча ОТМларга босқичма-босқич жорий қилинмоқда [6]. Бу тизим талаба учун ҳам таълим берувчи учун ҳам бирдек қулай булиб, ахборот тизимидан қулай жой ва вақтда фойдаланиш имконияти тақдим этилган. Яна бир жиҳати баҳолаш жараёнларининг шаффофлигини таъминлашидадир. У таълим жараёнида олий таълим муассасаларидан олинган турли ҳисобот ва маълумотлар сонини кескин камайтириш, уларни тайёрлашнинг қоғоз шаклидан воз кечиш, бошқарув тизимини рақамлаштиришга имкон яратиш келмоқда.

Муҳокама

НЕМИС бу электрон ҳукумат концепциясига кўра Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан такомиллаштирилаётган смарт-университет лойиҳасидир. Бу тизим Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг ишчи гуруҳи саъй-ҳаракати билан республикамизнинг барча ОТМларида жорий этилмоқда. НЕМИС – электрон университетнинг муҳим компоненти сифатида кредит-модул тизими билан интеграция қилинган [7]. Дастур ўз ичига электрон дарс жадвали, баҳолаш тизими, академ гуруҳларни нозорат қилиш имконияти ва ҳужжат алмашишдаги қулайликларни жамлаган. Бу эса иш самарадорлигининг ошишига ва ортиқча овозгарчиликларнинг олдини олишга ёрдам беради. Энг асосийси дастурнинг функционал имкониятлари йилдан йилга такомиллашиб боради.

Университет жамоаси олдидаги устувор вазифаларни бажаришда замон билан ҳамнафас бўлиш, информацион технологиялар имкониятларидан унумли ва самарали фойдаланиб, катта натижаларга эришиш бўйича бир қатор ишлар амалга оширилмоқда. Ушбу йўналишда олиб борилаётган ишлар механизми Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Республикада ахборот технологиялари соҳасини ривожлантириш учун шарт-шароитларни тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 2017 йил 30 июндаги ПФ-5099-сон Фармони, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 21 ноябрдаги ПҚ-4024-сон “Ахборот технологиялари ва коммуникацияларининг жорий этилишини нозорат қилиш, уларни ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори, “Ахборот-коммуникация технологиялари соҳасида кадрлар тайёрлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 7 майдаги 288-сон қарори асосида шакллантирилган [8].

Хулоса

Амалга оширилган ва оширилаётган ишлар ҳам кўрсатиб турибдики, замонавий ахборот-коммуникация технологияларининг жорий этилиши, янги дастурий воситалар таълим муассасалари салоҳиятининг юксалишига асос бўлмоқда. Демак, бу жараёнда IT-хизматларининг аҳамияти ортиб бораверади, янгидан-янги технологияларни татбиқ этиш янада изчил изланишни ва доимо бир қадам олдинда юришни талаб этаверади. Тез ривожланаётган соҳаларда катта давлатлар билан ҳамқадам бўлиш, улардан ғоялар, технологиялар ва ноу-хау импорт қилиш, ўз навбатида ёшларни жаҳон меҳнат бозорида рақобатбардош кадрлар сифатида тайёрлаш ҳар бир ОТМ олдидаги устувор вазифадир. Янги Ўзбекистон тараққиётининг янги босқичига чиқишда олий таълим тизимини ривожлантириш, у орқали жамият ва иқтисодийнинг турли тармоқларида фаолият олиб борадиган кадрларни тайёрлаш ва сафарбар қилиш, талаб юқори бўлган IT соҳасини илм-фан тармоқлари билан интеграцияси жараёнини жадал ривожлантириш ва юқори ўсиш суръатларини таъминлаш

бугунги кун талаби. Мазкур лойиҳа ва саъй-ҳаракатларнинг бари мамлакатимизда барқарор иқтисодий ўсиш, бу орқали аҳоли фаровонлигига эришишни таъминлашга хизмат қилади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони, 05.10.2020 йилдаги ПФ-6079-сон. «Рақамли Ўзбекистон — 2030» стратегиясини тасдиқлаш ва уни самарали амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида. <https://lex.uz/docs/5030957>
2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори, 07.05.2021 йилдаги 288-сон. Аxbорот-коммуникация технологиялари соҳасида кадрлар тайёрлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида. <https://lex.uz/docs/5413100>
3. Элов Б.Б. Электрон ўқитиш тизимини ташкил этиш воситалари обзори ва уларнинг ривожланиш истиқболлари. ЎЗМУ хабарлари. - Тошкент, 2016, - № 2/1. 164-189 б.
4. Элов Б.Б., Юсупова Д. Схемы бизнес-процессов системы управления обучением. Ўзбекистон Информатика ва энергетика муммолари журнали. Ўзбекистон Журнали. - Тошкент, 2020, - № 1. 82-88 б.
5. Mirzayev.A.O`. Mamlakatimiz ta'lim tizimida raqamlashtirish va raqamli dunyoda o'qitish va o'rganishning mavjud imkoniyatlari. Academic Research in Educational Sciences. VOLUME 2 | ISSUE 12 | 2021 DOI: 10.24412/2181-1385-2021-12-1046-1051. 1046-1051 p.
6. Ўринов Б., Султонов М., Умаров А. Ўзбекистон Республикаси олий таълим ташкилотларида ECTS кредит-модуль тизими: асосий тушунча ва коидалар [Матн] / В.Уринов, М.Султонов, А.Умаров. - Т.: «Маънавият», 2020. - 96 бет.
7. Хашимходжаев Ш.И. Влияние цифровой трансформации на экономические процессы в Республике Узбекистан. Сборник статей по итогам XIV международной научно-практической конференции «Современный менеджмент: проблемы и перспективы». Изд-во Санкт – Петербургского государственного экономического университета. 2019, С.505-509.
8. <https://xs.uz/uzkr/post/prezident-it-mutakhassislar-bilan-muloqot-qildi>

